

Prawidłowy przebieg rozwoju mowy dziecka.

Jeżeli wasze dziecko mówi mało, niechętnie lub nie odzywa się prawie wcale...

- Postarajcie się poświęcać jak najwięcej czasu rozmowom z waszym dzieckiem.
- Nigdy przy dziecku nie mówcie, że niepokoi was ono swym brakiem sukcesów w opanowywaniu mowy. Zasmucone krytyką, będzie się starało nie dostarczać wam dowodów, że mówi źle. Będzie mówiło mało, przez co ograniczy okazję do treningu i opóźni swój rozwój językowy. Pamiętajcie, że dziecko ma prawo do błędu językowego, opanowuje ono dopiero zasady budowy gramatycznej języka.
- Często, ale nie natarczywie powtarzajcie to, co dziecko mówi, zamieniając jego krótkie, niepełne, niepoprawne zdania na zdania równie proste, ale pełne, poprawne.
- Kiedy dziecko wypowie jakieś zdanie, postarajcie się rozszerzyć jego wypowiedź, dodając jakieś słowa.
- Komentujcie czynności wykonywane w obecności dziecka. Niech mowa towarzyszy spacerom, zakupom, pracom domowym.
- Mówcie z dzieckiem bez pośpiechu, nie budujcie długich zdań, nie używajcie wyrazów trudnych.
- Kiedy mówicie do dziecka, które ma jeszcze trudności z rozumieniem mowy, starajcie się utrzymywać z nim kontakt wzrokowy. Łatwiej mu zrozumieć to, co usłyszy.
- Do zabaw językowych wybierajcie właściwą porę.
- Rysujcie wraz z dzieckiem. Mogą to być proste obrazki, towarzyszyć temu powinien wasz komentarz: „...teraz rysujemy dom, tu narysujemy okno, a tu będzie komin...”.
- Recytujcie razem z dzieckiem proste wierszyki, wyliczanki, słuchajcie razem jego ulubionych bajek (nawet wielokrotnie).
- Oglądajcie obrazki i opisujcie je. Wykorzystujcie do tego każdą okazję.
- Śpiewajcie z dzieckiem. Jest to ćwiczenie językowe, rytmiczne, a zarazem terapeutyczne.
- Wasze dziecko nie powinno być przeciążone żądaniem, by mówiło ładniej, więcej. Niech z waszego języka znikną słowa: „Powtórz ładniej”, „Powiedz lepiej”. Wychowanie językowe to nie tresura.

- Pamiętajcie! Telewizja jest wrogiem komunikacji w rodzinie. Dzieci, które zbyt długo i zbyt często oglądają programy telewizyjne, przestają przejawiać chęć porozumiewania się, przyzwyczajają się do tego, że można być biernym, nie trzeba odpowiadać, a jak się chce, to można nawet nie słuchać, gdy ktoś do nas mówi.

Jak postępować, aby rozwój mowy przebiegał prawidłowo?

Oto najważniejsze zalecenia dotyczące wczesnej profilaktyki:

- Wypowiedzi osób z najbliższego otoczenia powinny być poprawne. Do dziecka należy mówić powoli, wyraźnie. Należy unikać języka dzieciennego (spieszczania) w trakcie rozmowy z dzieckiem.
- W okresie kształtowania mowy dziecko nie powinno kontaktować się z osobami, które mają wady wymowy, ponieważ wadliwa wymowa otoczenia wywołuje i utrwała wadliwą wymowę dziecka.
- Dziecko powinno reagować na aktywność uczuciową i słowną otoczenia. W przypadku, gdy takiej reakcji brak, można podejrzewać niedosłuch. Konieczna jest wtedy kontrola lekarska.
- Nie należy gasić naturalnej skłonności dziecka do mówienia obojętnością, cierpką uwagą, lecz słuchać uważnie wypowiedzi, zadawać dodatkowe pytania, co przyczynia się do korzystnego rozwoju mowy.
- Nie wolno poprawiać wymowy dziecka, żądać, by kilkakrotnie powtarzało dane słowo, zawstydząć, karać za wadliwą wymowę. Hamuje to chęć do mówienia.
- Wskazane jest częste opowiadanie dziecku bajek, czytanie, oglądanie wspólnie filmów i rozmawianie na ich temat.
- Nie należy zaniedbywać chorób uszu, gdyż nie leczone mogą powodować niedosłuch, a w następstwie nawet niemożność.
- Jeśli dziecko ma nieprawidłową budowę narządów mowy (rozszczep warg, podniebienia, wady zgryzu lub uzębienia), konieczne jest zapewnienie opieki lekarza specjalisty, gdyż wady te są przyczyną zaburzeń mowy.
- Dziecka leworęcznego nie należy zmuszać do posługiwania się ręką prawą w okresie kształtowania się mowy. Naruszanie w tym okresie naturalnego rozwoju sprawności ruchowej, zaburza funkcjonowanie mechanizmu mowy. Prowadzi to często do zaburzeń mowy, a w szczególności do jąkania.

- Nie należy wymagać zbyt wczesnego wymawiania poszczególnych głosek. Dziecko nie przygotowane pod względem sprawności narządów artykulacyjnych, niedostatecznie różnicujące słuchowo dźwięki mowy, a zmuszane do artykulacji zbyt trudnych dla niego głosek, często zaczyna je zniekształcać, wymawiać nieprawidłowo. Tworzymy u dziecka w ten sposób błędne nawyki artykulacyjne, trudne do zlikwidowania.
- Jeśli dziecko osiągnęło już wiek, w którym powinno daną głoskę wymawiać, a nie robi tego, zasięgnijmy porady logopedy. Nie opierajmy się wyłącznie na pseudo „fachowych” pod tym względem diagnozach otoczenia.

Najczęściej spotykane wady wymowy u dzieci w wieku przedszkolnym

Seplenienie międzyczębowe

Podczas realizacji głosek *s, z, c, dz* lub *sz, ż, cz, dż* albo *ś, ź, ć, dź* język jest wsuwany między zęby.

Seplenienie boczne

Podczas wymawiania głosek *s, z, c, dz* lub *sz, ż, cz, dż* albo *ś, ź, ć, dź* język jest ułożony niesymetrycznie i strumień powietrza uchodzi prawą bądź lewą stroną (bokiem).

Powstaje nieprzyjemne, charakterystyczne brzmienie (*mowa Kaczora Donalda*).

Seplenienie proste = parasygmatyzm

Dotyczy głosek *s, z, c, dz* lub *sz, ż, cz, dż* albo *ś, ź, ć, dź*, które są zastępowane, np. *szkoła=skoła, czapka=capka=ćapka*.

Kappacyzm/gammacyzm

Głoski *k* oraz *g* zastępowane są odpowiednio przez głoski *t* oraz *d*, np. *kot=tot, kogut=todut, kaczka=taczka*.

Mowa bezdźwięczna

Głoski dźwięczne zastępowane są przez ich bezdźwięczne odpowiedniki: *b=p, d=t, w=f, z=s, ż=sz, ź=ś, dż=ć* ..., np. *dom=tom, woda=fota, koza=kosa, góra=kura, butka=półka* itp.

Reranie, pararotacyzm

Głoska *r* jest zastępowana głoską *l* lub *j*, np. *ryba=jiba, rower=lowel*. Zdarzają się też nieprawidłowe realizacje głoski *r*, np. *r* tzw. francuskie, *r* wargowe, *r* tylnojęzykowe.

Nosowanie

Nosowe brzmienie głosek ustnych (wrażenie kataru, zatkanego nosa) lub trudności w realizacji głosek nosowych, np. *m(b)*, *n(d)*, *ą(oł)*, *ę(eł)*.

Rodzicu, jeżeli zauważyłeś nieprawidłowości w mowie dziecka (mówienie, rozumienie), skontaktuj się z logopedą. Pamiętaj, że nauka mowy i wymowy nie powinna ograniczać się tylko do zajęć z logopedą. Praca z dzieckiem musi być kontynuowana w ciągu całego dnia. Na sukces dziecka pracujesz również TY .